

Overlevering NOU-delutredning om kommersiell allmennkringkasting til kulturministeren

Kulturdepartementet 18.10.16

**Knut Olav Åmås
Leder av Mediemangfoldsutvalget**

Takk til Kulturdepartementet for oppdraget.

Temaet vårt her i dag - finansiering og omfang av kommersiell allmennkringkasting i Norge - har siden vi ble oppnevnt 18. september i fjor, vært en integrert del av mandatet til Mediemangfoldsutvalget og vår kommende NOU. Det er imidlertid bare en liten del av vårt oppdrag.

Mediemangfoldsutvalget leverer 1. mars neste år det som for første gang på lenge vil bli en helhetlig vurdering av innretning, omfang, virkemidler og mål for norsk mediepolitikk.

Der vil vi komme med vurderinger, råd og anbefalinger om hvordan statlig mediestøtte og andre ordninger kan og bør innrettes i fremtiden med sikte på å gi norske borgere den journalistikken innen nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt som de trenger - og som gir det norske samfunnet et tilstrekkelig mediemangfold.

Denne helhetlige og krevende vurderingen som vi skal gjøre av hele bredden av norske medier, har gjort det særdeles krevende og utfordrende for oss å gjennomføre denne raske delutredningen om ett begrenset tema.

Det skyldes rammene og begrensningene vi har hatt siden vi fikk det konkrete utredningsoppdraget - det er bare fire uker siden. Det skyldes også det svært krevende som ligger i å ta dette ene, konkrete temaet ut som en delvurdering. Mediemangfoldsutvalget har gjort det vi har kunnet - ut fra tid og ressurser, og utvalgets mandat, kompetanse og uavhengighet.

Hvis det er et mål å skape en helhetlig mediepolitikk, ville man vært bedre tjent med at virkemidler for kommersiell allmennkringkasting ble vurdert mot alle andre økonomiske virkemidler i mediepolitikken.

Derfor er det spørsmål i Kulturdepartementets brev som dette utvalget rett og slett ikke kan svare på gitt de fire ukene vi har hatt. Enten fordi de er for konkrete eller forutsetter at de blir vurdert i en helhet opp mot andre virkemidler på medieområdet, fordi vi ikke har hatt tid eller fordi vi ikke har forutsetninger for å svare ettersom vi ikke har kunnet gjøre de ansvarlige og forsvarlige vurderinger som ligger i mandatet vårt.

Stortinget ba i vår, under behandlingen av stortingsmeldingen om allmennkringkasting, regjeringen om "å ta initiativ til å sikre kommersiell

allmennkringkasting med hovedkontor og nyhetsredaksjon i Bergen innen utgangen av 2016".

5. august fikk Mediemangfoldsutvalget et tilleggsmandat fra Kulturdepartementet der det het: "Kulturdepartementet vil varsle at det i løpet av høsten 2016 vil legge frem for utvalget en eller flere modeller der deler av merkostnadene som er forbundet med forpliktelsene en kommersiell allmennkringkaster påtar seg, blir kompensert. Utvalget vil bli anmodet om å vurdere modellene og avgi en uttalelse innen fristen departementet fastsetter"

Seks uker senere, 19. september, fikk Mediemangfoldsutvalget et brev der vi ble bedt om å vurdere fire modeller for offentlig kompensasjon av kommersiell allmennkringkasting.

Mediemangfoldsutvalget med ti medlemmer står samlet og enstemmig bak delutredningen som vi nå overleverer.

Hva gjør vi så i delutredningen om kommersiell allmennkringkasting? Dette:

Vi gjør rede for hva allmennkringkasting er, vi gjennomgår forskning om allmennkringkastingens betydning - og de internasjonale avtalene og konvensjonene som legger føringer på denne medieformen.

Vi går så gjennom den kommersielle allmennkringkastingens historie i Norge, med vekt på TV 2, og vi gjør rede for endringer i TV-markedet både mht. innholdsutvikling, bruk, reklame og lønnsomhet i TV- og distribusjonsmarkedene.

Kulturdepartementet har bedt oss vurdere fire konkrete og spesifikke modeller for offentlig medfinansiering av kommersiell allmennkringkasting. Vi behandler dem som del av en løpende faglig vurdering i vår delutredning. Men la meg for oversiktens skyld nå nevne noen stikkord om vår vurdering knyttet til disse modellene.

Først modell A - nullalternativet, altså ingen offentlig støtte til kommersiell allmennkringkasting.

Det er et krav til en offentlig utredning at ett alternativ skal gjøre rede for konsekvensene av ingen støtte. Utvalgets vurdering er her at det kan være behov for offentlig støtte til kommersiell allmennkringkasting i Norge hvis staten vil redusere risikoen for et dårligere tilbud de nærmeste årene - med noe redusert bruksmangfold og innholdsmangfold som mulig risiko. Lineært TV når i dag fortsatt svært store grupper som bruker mye tid på denne medietypen. Hensynet til bruksmangfold og et sterkt alternativ til NRK innen for eksempel nyheter, aktualiteter, debatt og dokumentarer, taler for at det fortsatt - i en begrenset periode - kan være rasjonelt av staten å rette virkemidler inn mot kommersiell allmennkringkasting som lineært, altså kringkastet, TV. Alt i alt er det usikkerhet knyttet til om markedet i fremtiden vil kunne finansiere for eksempel nyhets- og aktualitetsinnhold i en kommersiell TV-kanal. Det finnes også usikkerhet om hvorvidt det er økonomisk grunnlag for å opprettholde et tungt TV-redaksjonelt nærvær utenfor Oslo.

Deretter modell B - offentlig kjøp av allmennkringkastingstjeneste fra én eller flere aktører.

Denne modellen er den som ligger tettest på Stortingets anmodningsvedtak fra i vår. Premissene og forutsetningene tilsier etter vår vurdering at en eventuell kompensasjon gis til én kringkaster som tilbyr en lineær TV-kanal for en begrenset periode på 3-5 år. Oppdraget bør gis konkret retning ved at staten stiller krav til bestemte typer innhold. Det bør som et minimum stilles krav om en bred nyhets- og aktualitetsdekning som gjør kanalen til en plattform for deltagelse og refleksjon om forhold av samfunnsmessig betydning, blant annet ved å tilby norske debattprogrammer og norske dokumentarer. Egenproduksjon av daglige nyhetssendinger er et naturlig krav. Det kan også være grunnlag for å se nærmere på hvordan man kan stimulere til innovasjon i produksjon og formidling av nyhetssendinger, slik at man også fanger opp yngre seergrupper. Målet med offentlig kompensasjon må være å sikre at samfunnsviktig innhold som markedet ikke alene vil finansiere, når ut til borgerne. Den lineære kanalen bør være tilgjengelig uten særskilt brukerbetaling på minst én plattform.

Så et par ord om lokalisering knyttet til modell B. Krav om lokalisering utenfor Oslo er blitt betraktet som en viktig kultur- og mediepolitisk begrunnelse for kommersiell allmennkringkasting. Etter utvalgets syn kan også lokalisering andre steder enn Bergen bidra til mediemangfoldet og tilby et alternativ til Oslo-dominansen innen riksdekkende medier. Utvalget vil peke på at et krav til lokalisering i Bergen i høy grad vil begrense søkergrunnlaget, siden det er betydelige etableringshindre for aktører uten tung tilstedeværelse i regionen. Utvalget mener dette bør gå frem av forslaget som legges frem for Stortinget. Utvalget finner også grunn til å peke på risikoen for at et krav om lokalisering på et bestemt sted trolig vil øke kostnadene forbundet med allmennkringkastingsoppdraget, og i så fall må tas med i beregningen av kompensasjonen.

Deretter modell C - en tilskuddsordning der ulike aktører kan søke om midler til å produsere allmennkringkastingsinnhold.

Denne modellen anser vi ikke som et fullverdig, selvstendig alternativ. Å produsere nyheter og aktualiteter for TV er en del av den løpende programvirksomheten. Nyhets- og aktualitetsprogrammer, som ligger i kjernen av allmennkringkastingsoppdraget, vil etter utvalgets syn ikke egne seg for en prosjektbasert tilskuddsordning. Den vil være dyr og krevende å forvalte, og den vil ikke kunne bidra med tilstrekkelig volum.

Det er imidlertid mulig, hvis man eventuelt velger modell B, å ha elementer fra modell C som en supplerende, prosjektbasert tilskuddsordning rettet mot innovasjon innen produksjon og publisering av innhold for kommersielt TV. Det vil potensielt kunne føre til økt avsender- og innholdsmangfold. En eventuell tilskuddsordning kan tenkes rettet inn mot innhold som det foreligger markedssvikt for. Norsk filminstitut har i dag ordninger som medfinansierer produksjon av norsk drama og dokumentar. Vi foreslår ikke virkemidler ut over dette, men understreker at det vil ha stor verdi for norsk drama og dokumentar å styrke de eksisterende tilskuddsordningene. Det vil også komme kommersielle allmennkringkastere til gode.

Et alternativ til å støtte konkrete redaksjonelle produkter er å rette en støtteordning inn mot kompetanseheving, innovasjon og metode i produksjon og publisering av programmer innen nyheter, aktualiteter og debatt. En slik ordning vil da ikke omfatte konkrete produksjoner og følgelig heller ikke involvere redaksjonelle beslutninger.

Til slutt modell D - en kompensasjonsordning for redaksjonelle kostnader.

Dette er en type mediestøtte som tidligere medieutvalg har drøftet grundig, og som er aktuell også for Mediemangfoldsutvalget å utrede - og da overfor medier generelt, ikke bare kommersiell allmennkringkasting. Dette sier da også Kulturdepartementet i brevet 19.9. En slik ordning skal stimulere redaksjoner til å sikre og opprettholde, eventuelt øke, ressursene brukt på journalistikk gjennom å subsidiere redaksjonelle kostnader, og er slik intendert å styrke innholdsmangfoldet. En slik ordning må utredes bredt og for flere medietyper, i dagens mediesituasjon med konvergens, altså sammensmelting av plattformer. En slik vurdering har det vært umulig for utvalget å gjøre på fire uker blant flere andre modeller. Den er avhengig av en større helhet. Det gjelder også spørsmålet om forretningsmodell, altså om for eksempel både betalte og gratis medier eventuelt skal være omfattet.

Så et par overordnede betraktninger før jeg overleverer delutredningen:

For det første: Det er kompensasjon til kringkastet TV, altså lineært TV, vi har vurdert. Dette ligger etter vår tolkning i forutsetningen fra Stortinget og Kulturdepartementet. Lineært TV er fortsatt svært stort i Norge, og hvis myndighetene først ønsker en kompensasjonsordning, finnes det grunner til å støtte kommersiell allmennkringkasting av denne typen i en periode. Men bruken blir redusert, mest blant unge. En slik kompensasjon kan derfor ha en konserverende virkning. Derfor mener vi at en eventuell kompensasjonsordning bør være tydelig tidsbegrenset, for eksempel til 3-5 år, og den bør evalueres grundig med sikte på avslutning, endring eller videreføring.

For det andre: Vi har ikke grunnlag for å vurdere hvordan en eventuell statlig kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting i Norge skal finansieres. Det er rett og slett ikke mulig for oss uten å kunne vurdere alt av statlig mediestøtte - eksisterende og mulig endret og ny finansiering - i sammenheng. Balansen mellom eksisterende ordninger som eventuelt skal videreføres og eventuelle nye ordninger, blir jo et sentralt tema for oss i NOU-en.

Mediemangfoldsutvalget og jeg som utvalgsleder håper at denne lille delutredningen på 55 sider inkludert vedlegg kan gi *litt* ekstra grunnlag i den videre, krevende prosessen - selvsagt sammen med mye annet materiale, her kommer det jo nye innspill daglig og ukentlig. Vi ønsker regjeringen, Kulturdepartementet, Stortinget, Medie-Norge - og dem vi faktisk er her for: TV-seerne - lykke til.

Så vær så god, kulturminister!